

Sygn. akt II UK 741/15

POSTANOWIENIE

Dnia 28 listopada 2016 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Jolanta Frańczak

w sprawie z wniosku J. S.
przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych Oddziałowi w L.
o rentę z tytułu niezdolności do pracy,
po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w Izbie Pracy, Ubezpieczeń
Społecznych i Spraw Publicznych w dniu 28 listopada 2016 r.,
skargi kasacyjnej wnioskodawcy od wyroku Sądu Apelacyjnego w (...)
z dnia 30 października 2014 r., sygn. akt III AUa (...),

- 1. odmawia przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania,**
- 2. zasądza od wnioskodawcy na rzecz organu rentowego
kwotę 120 (sto dwadzieścia) zł tytułem zwrotu kosztów
zastępstwa procesowego w postępowaniu kasacyjnym,**
- 3. oddala wniosek o przyznanie kosztów pomocy prawnej
udzielonej wnioskodawcy z urzędu w postępowaniu kasacyjnym.**

UZASADNIENIE

Sąd Apelacyjny – Sąd Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w (...) wyrokiem z dnia 30 października 2014 r. oddalił apelację wnioskodawcy J. S. od wyroku Sądu Okręgowego w L. z dnia 1 kwietnia 2014 r. oddalającego odwołanie od decyzji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddziału w L. z dnia 15 października 2013 r. odmawiającej wnioskodawcy dalszego prawa do renty z tytułu niezdolności do pracy.

Sąd Apelacyjny w motywach orzeczenia wskazał, że złożone w sprawie opinie biegłego lekarza sądowego psychiatry i psychologa, w oparciu o które Sąd pierwszej instancji poczynił ustalenia dotyczące stanu zdrowia wnioskodawcy, są fachowe, rzetelne i wiarygodne. Z opinii tych wynika, że stan zdrowia wnioskodawcy poprawił się i w konsekwencji rozpoznane schorzenia w postaci zaburzeń lękowych o łagodnym nasileniu nie powodują u niego choćby częściowej niezdolności do pracy. Sąd podniósł, że przy ocenie niezdolności do pracy brana jest pod uwagę, poza czynnikami biologicznymi i medycznymi, obiektywna możliwość podjęcia pracy dotychczasowej lub innego zatrudnienia zgodnego z poziomem kwalifikacji. Nawet niezdolność do wykonywania pracy dotychczasowej nie jest wystarczającą do uznania, że wnioskodawca jest niezdolny do pracy, jeżeli jego wiek, poziom wykształcenia, daje możliwość podjęcia pracy na tym samym poziomie. Wnioskodawca w czasie aktywności zawodowej pracował w różnych zawodach - praser, stolarz, robotnik budowlany, pomocnik murarza, bufetowy, pracownik chłodni, pracownik grupy remontowej, prowadził własną działalność gospodarczą -, które należało wobec tego uwzględnić ustalając poziom jego kwalifikacji.

Wnioskodawca zaskarżył wyrok Sądu Apelacyjnego skargą kasacyjną, domagając się jego uchylenia i zmiany przez przyznanie mu prawa do renty z tytułu niezdolności do pracy, ewentualnie uchylenia zaskarżonego wyroku w całości i przekazania sprawy Sądowi Apelacyjnemu do ponownego rozpoznania i rozstrzygnięcia o kosztach postępowania kasacyjnego, a także o „przyznanie pełnomocnikowi wnioskodawcy kosztów udzielonej z urzędu pomocy prawnej w postępowaniu kasacyjnym”.

Skarga kasacyjna została oparta na podstawach naruszenia przepisów postępowania i prawa materialnego, a mianowicie: - art. 386 § 1 k.p.c. przez jego niezastosowanie i oddalenie apelacji wnioskodawcy, mimo że była ona uzasadniona, art. 57 ust. 1 w związku z art. 12 i 13 ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (obecnie jednolity tekst: Dz.U. 2016 r., poz. 887 ze zm.) przez jego niezastosowanie, będące konsekwencją ustalenia, że stan zdrowia skarżącego, mimo rozpoznania u niego schorzeń psychiatrycznych poprawił się w porównaniu z okresem, kiedy miał

przyznaną rentę i w rezultacie rozpoznane schorzenia w postaci zaburzeń lękowych o łagodnym nasileniu nie powodują u niego częściowej choćby niezdolności do pracy.

W ocenie skarżącego za przyjęciem skargi kasacyjnej do rozpoznania przemawia jej oczywiste uzasadnienie „skoro jak zostało to wskazane, Sąd drugiej instancji naruszył przepisy postępowania oraz prawa materialnego, to jest art. 57 ust. 1 w związku z art. 12 i 13 ustawy z dnia 17 grudnia 1998 roku o emeryturach i rentach z FUS przez niezastosowanie w/w przepisów w przedmiotowej sprawie. Ustalony przez Sąd drugiej instancji stan faktyczny wskazuje, że skarżący cierpi na schorzenia psychiczne w postaci zaburzeń lękowych o łagodnym nasileniu, które nie powodują częściowej choćby niezdolności do pracy, podczas gdy faktycznie choroba psychiczna uniemożliwia mu podjęcie pracy zawodowej”. Skarżący zaznaczył, że Sąd Apelacyjny „dokonując oceny w zakresie spełnienia przesłanek pozwalających na przyznanie mu prawa do renty z tytułu niezdolności do pracy poprzestał na analizie wniosków zawartych w opinii biegłych z dnia 5 grudnia 2013 r. oraz opinii uzupełniającej, podczas gdy powinien był w świetle zastrzeżeń skarżącego dopuścić dowód z kolejnej opinii, która pozwoliłaby na rzetelną i obiektywną ocenę stanu jego zdrowia”.

W odpowiedzi na skargę kasacyjną organ rentowy wniósł o odmowę przyjęcia jej do rozpoznania, ewentualnie o oddalenie skargi oraz o zasądzenie od skarżącego na rzecz organu rentowego zwrotu kosztów zastępstwa procesowego w postępowaniu przed Sądem Najwyższym.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Art. 398⁴ § 2 k.p.c. wśród istotnych wymagań skargi kasacyjnej wymienia obowiązek złożenia wniosku o przyjęcie skargi do rozpoznania i jego uzasadnienie. Jego spełnienie powinno przybrać postać wyodrębnionego wyводу prawnego, w którym skarżący wykaże, jakie występujące w sprawie okoliczności pozwalają na uwzględnienie wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania i jednocześnie uzasadnieniu, dlaczego odpowiadają one ustawowemu katalogowi przesłanek. Ustawodawca nieprzypadkowo, konstruując wymogi skargi kasacyjnej, wyodrębnił

w oddzielnych przepisach art. 398⁴ k.p.c. obowiązek przytoczenia podstaw kasacyjnych i ich uzasadnienia (§ 1) i obowiązek przedstawienia wniosku o przyjęcie skargi do rozpoznania i jego uzasadnienia (§ 2). Chodzi zatem o dwa odrębne, kreatywne elementy skargi kasacyjnej, które spełniają określone cele i podlegają ocenie Sądu Najwyższego na różnych etapach postępowania kasacyjnego. Wniosek o przyjęcie skargi do rozpoznania i jego uzasadnienie podlegają analizie na etapie „przedsądu”, natomiast przytoczone podstawy kasacyjne i ich uzasadnienie oceniane są dopiero po przyjęciu skargi do rozpoznania, w trakcie jej merytorycznego rozpoznawania. Oba te elementy muszą być więc przez skarżącego wyodrębnione, oddzielnie przedstawione i uzasadnione, a dla spełnienia wymagania z art. 398⁴ § 2 k.p.c. nie wystarczy odwołanie się do podstaw kasacyjnych i ich uzasadnienia, bo choć dla obu tych przesłanek argumenty mogą być podobne, to Sąd Najwyższy w ramach „przedsądu” bada tylko wskazane w skardze okoliczności uzasadniające przyjęcie jej do rozpoznania, nie analizuje zaś podstaw kasacyjnych i ich uzasadnienia. Skarga kasacyjna powinna być tak zredagowana i skonstruowana, aby Sąd Najwyższy nie musiał poszukiwać w uzasadnieniu jej podstaw pozostałych elementów konstrukcyjnych skargi, ani tym bardziej się ich domyślać. Skarga kasacyjna jest wszak szczególnym środkiem zaskarżenia, realizującym przede wszystkim interes publiczny, polegający na usuwaniu rozbieżności w orzecznictwie sądów powszechnych oraz na wspomaganiu rozwoju prawa, zatem uzasadnienie wniosku o przyjęcie skargi do rozpoznania powinno koncentrować się na wykazaniu, iż takie okoliczności w sprawie zachodzą (por. postanowienia Sądu Najwyższego z dnia 31 stycznia 2008 r., II UK 246/07, LEX nr 449007; z dnia 10 marca 2008 r., III UK 4/8, LEX nr 459291; z dnia 9 czerwca 2008 r., II UK 38/08, LEX nr 404134; z dnia 19 czerwca 2008 r., II UZ 18/08, LEX nr 406392). Dla spełnienia wymogu z art. 398⁴ § 2 k.p.c. konieczne jest, zatem zawarcie w skardze kasacyjnej odrębnego wniosku o jej przyjęcie do rozpoznania, zawierającego profesjonalny wywód prawny nawiązujący do wskazanych w art. 398⁹ § 1 k.p.c. przesłanek „przedsądu” ze wskazaniem, które z nich występują w sprawie i z uzasadnieniem stanowiska skarżącego w tym przedmiocie.

Jeżeli więc przesłanką wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania jest twierdzenie skarżącego, że skarga jest oczywiście uzasadniona (art. 398⁴ § 2 w związku art. 398⁹ § 1 pkt 4 k.p.c.), powinien on w uzasadnieniu wniosku zawrzeć wywód prawny wskazujący, w czym wyraża się ta „oczywistość” i przedstawić argumenty na poparcie tego twierdzenia (por. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 31 stycznia 2008 r., II UK 246/07, LEX nr 449007). Przy czym, o ile dla uwzględnienia skargi kasacyjnej wystarczy, że jej podstawa jest usprawiedliwiona, to dla jej przyjęcia do rozpoznania konieczne jest wykazanie kwalifikowanej postaci naruszenia przepisów prawa materialnego lub procesowego polegającej na jego oczywistości, widocznej *prima facie*, przy wykorzystaniu podstawowej wiedzy prawniczej (por. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 16 września 2003 r., IV CZ 100/03, LEX nr 82274). Jednak o tym, że skarga jest oczywiście uzasadniona nie może decydować argumentacja zawarta w uzasadnieniu jej podstaw (por. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 2 kwietnia 2008 r., II PK 347/07, LEX nr 465860).

W skardze kasacyjnej nie ma uzasadnienia wniosku o przyjęcie jej do rozpoznania w powyższym rozumieniu, ponieważ w jego treści skarżący odwołuje się jedynie pobieżnie do podstaw kasacyjnych (art. 57 ust. 1 w związku z art. 12 i 13 ustawy o emeryturach i rentach z FUS), a ponadto brak w nim jakiegokolwiek wyводу prawnego zawierającego argumenty na poparcie twierdzenia o oczywistej zasadności skargi zwłaszcza, że rozpoznanie skargi kasacyjnej następuje tylko z przyczyn kwalifikowanych, gdyż tylko one decydują o wyniku „przedsądu”. Skarżący swoją „argumentację” w tym zakresie ogranicza jedynie do wyrażenia stanowiska, że po dopuszczeniu dowodu z opinii biegłych sądowych z dnia 5 grudnia 2013 r. oraz opinii uzupełniającej Sąd Apelacyjny „powinien był w świetle jego zastrzeżeń dopuścić dowód z kolejnej opinii, która pozwoliłaby na rzetelną i obiektywną ocenę stanu jego zdrowia.” Niezależnie od niespełnienia przez wniesioną skargę kasacyjną przedstawionych wyżej wymogów, pogląd ten jest błędny. W orzecznictwie Sądu Najwyższego utrwalone jest stanowisko, że sąd orzekający dopuszcza dowód z kolejnej opinii biegłych lekarzy sądowych wówczas, gdy opinia już wydana w sprawie wzbudza jego wątpliwości, a nie dlatego, że jedna ze stron jest niezadowolona z wyników postępowania (por. wyrok Sądu Najwyższego z dnia

19 lutego 2002 r., II UKN 266/01, LEX nr 564472). Oczywistym jest bowiem, że w postępowaniu o prawo do świadczeń uzależnionych od niezdolności do pracy sąd nie ma obowiązku uwzględnienia kolejnych wniosków dowodowych tak długo, aż strona udowodni tezę korzystną dla siebie (por. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 9 stycznia 2002 r., II UKN 701/00, LEX nr 559961). Nie można przyjąć, że sąd zobowiązany jest dopuścić dowód z kolejnych biegłych w każdym przypadku, gdy złożona opinia jest niekorzystna dla strony (por. wyroki Sądu Najwyższego: z dnia 15 lutego 1974 r., II CR 817/73, LEX nr 7404; z dnia 18 lutego 1974 r., II CR 5/74, Biul. SN 1974 nr 4, poz. 64; z dnia 15 listopada 2001 r., II UKN 604/00, PPiPS 2003 nr 9, poz. 67). Wielokrotnie też Sąd Najwyższy wskazywał, że potrzeba powołania innego biegłego powinna wynikać z okoliczności sprawy, a nie z samego niezadowolenia strony z dotychczas złożonej opinii, gdyż odmienne stanowisko oznaczałoby przyjęcie, że należy przeprowadzić dowód z wszystkich możliwych opinii biegłych, aby upewnić się, czy niektórzy z nich nie byli tego samego zdania, co strona (por. wyroki z dnia 4 sierpnia 1999 r., I PKN 20/99, OSNAPiUS 2000 nr 22, poz. 807; z dnia 14 maja 1997 r., II UKN 108/97, OSNAPiUS 1998 nr 5, poz. 161; z dnia 18 września 1997 r., II UKN 260/97, OSNAPiUS 1998 nr 13, poz. 408; z dnia 10 grudnia 1997 r., II UKN 391/97, OSNAPiUS 1998 nr 20, poz. 612). Przy czym potrzebą taką nie może być przeświadczenie strony, że dalsze opinie pozwolą na udowodnienie korzystnej dla strony tezy (por. wyrok z dnia 27 czerwca 2001 r., II UKN 446/00, OSNAPiUS 2003 nr 7, poz. 182).

Mając powyższe na uwadze Sąd Najwyższy na podstawie art. 398⁹ § 2 k.p.c. odmówił przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania, orzekając o kosztach postępowania kasacyjnego zgodnie z art. 98 k.p.c.

Sąd Najwyższy oddalił wniosek pełnomocnika z urzędu o przyznanie kosztów nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej skarżącemu z urzędu, ponieważ wniosek ten nie zawierał sformułowania, że „opłaty nie zostały zapłacone w całości lub w części”. Tymczasem sformułowanie § 20 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 28 września 2002 r. w sprawie opłat za czynności adwokackie oraz ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej z urzędu (Dz.U. 2013 r., poz. 461 ze zm.) nie pozostawia wątpliwości, że oświadczenie, iż opłaty nie zostały zapłacone w całości lub w części,

powinno być wyraźnie sformułowanie we wniosku o przyznanie od Skarbu Państwa kosztów nieopłaconej pomocy udzielonej stronie postępowania z urzędu (por. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 23 lutego 2012 r., V CZ 133/11, LEX nr 1215161).